

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. De numero partium eius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

in litera, tenet hæc tria esse partes pœnitentiæ sacramenti ex parte materiæ. Et quoniam Auctoritas canonizata est ab universalibus synodo sub Eugenio IIII. ubi sic legitur, Quorum sacramentum est pœnitentia, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis: qui in tres distinguitur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet ut doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero: secundum est oris confessio, ad quam pertinet ut peccata quorum memoria habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter: tertia est satisfactio pro peccatis, secundum arbitrium sacerdotis: que quidem præcipue fit per orationem, ieiunium & elemosinam. Forma huius sacramenti sunt verba absolutionis, que sacerdos profert quum dicit, ego te absolvo. hæc ibi. Ideo sanctæ matris ecclesiæ doctrina monstrat, tam Scoti, quam Durandi opiniones deficere: hoc enim quod pœnitentiæ sacramentum constare dicitur ex actibus pœnitentis, ut materia, & absolutione, ut forma, sequitur, quod sacramentum pœnitentiæ non est sola absolutio sacerdotis: hoc uero quod actus pœnitentis, qui sunt ut materia sacramenti, distincti dicuntur in tres partes. I. contritione, confessionem, & satisfactionem sequitur, quod non sola confessio sit materia in Sacramento pœnitentiæ. Sic ergo solida Auctoris doctrina.

Super Quaestiones nonagesima Articuli secundum.

In eiusdem q. ar. 2. in responsione ad primum dubium occurrit circa ipsam responsionem, pro qua dicit, quod contritio secundum essentiam non est pars sacramenti: virtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitentiam, id est, est pars

ergo pœnitentiæ nullo modo debent partes assignari.

¶ 3 Præ. Pœnitentiæ materia est peccatū, ut supra dictū est: * sed peccato non assignantur partes, ergo etiam nec pœnitentiæ sunt partes assignandæ.

SED CONTRA est, quod partes sūt, ex quibus perfectio alicuius integratur: sed pœnitentiæ perfectio integratur ex pluribus, scilicet ex contritione, confessione, & satisfactione. ergo pœnitentia habet partes.

RESPON. Dicendum, quod partes rei sunt, in quas materiali ter totum diuiditur: habent. n. se partes ad totum, & sicut materia ad formam. unde in 2. * Physico. partes ponuntur in genere causæ materialis, totum autem in genere causæ formalis. Vbi quæ igitur ex parte materiæ inuenitur aliqua pluralitas, ibi est inuenire partium rationem. Dictū est autem supra, quod in Sacramento pœnitentiæ, actus humani se habent per modum materiæ. Et ideo cum plures actus humani requirantur ad pœnitentiæ perfectionem, scilicet contritio, confessio, & satisfactio (ut infra patebit *) consequens est, quod sacramentum pœnitentiæ habeat partes.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quodlibet sacramentum habet simplicitatem ratione uirtutis diuine, que in eo operatur: sed uirtus diuina propter sui magnitudinem, operari potest, & per unum, & per multa, ratione quorum alicui Sacramento possunt partes assignari.

AD SECUNDUM dicendum, quod pœnitentiæ, secundum quod est uirtus, non assignantur partes: actus enim humani, qui multiplicantur in pœnitentia, non comparantur ad habitum uirtutis, sicut partes, sed sicut effectus. unde relinquitur, quod partes assignentur pœnitentiæ, in quantum est sacramentum, ad quod actus humani comparantur, ut materia. In aliis autem sacramentis materia non sunt actus humani, sed aliqua res exterior, una, siue simplex, ut aqua uel oleum, siue composita, ut chrisma: & ideo aliis sacramentis non assignantur partes.

AD TERTIUM dicendum, quod peccata sunt materia remota pœnitentiæ in quantum scilicet sunt materia, uel obiectum humanorum actuum, qui sunt propria materia pœnitentiæ, prout est sacramentum.

ARTICVLVS II. Vtrum conuenienter assignentur partes pœnitentiæ, contritio, confessio, & satisfactio

AD SECUNDUM sic procedit. Vbi, quod inconuenienter assignentur partes pœnitentiæ, contritio, confessio, & satisfactio. Contritio enim est in corde (& sic pertinet ad interiorē pœnitentiam) confessio autem est in ore, & satisfactio in opere, & sic duo ultima pertinent ad exteriorē rem pœnitentiam. Pœnitentia autem interior non est sacramentum, sed sola pœnitentia exterior, quæ sensui subiacet. nō ergo conuenienter assignantur hæc partes Sacramento pœnitentiæ.

¶ 2 Præ. In Sacramento nouæ legis confertur gratia, ut supra habitum est. * sed in satisfactio ne non confertur aliqua gratia. ergo satisfactio non est pars sacramenti.

¶ 3 Præ. Non est idem fructus rei, & pars: sed satisfactio est fructus pœnitentiæ, secundum illud Luc. 3. Facite fructus dignos pœnitentiæ. ergo non est pars pœnitentiæ.

¶ 4 Præ. Pœnitentia ordinatur contra peccatum: sed peccatum potest perfici solum in corde, per consensum, ut in secunda parte habitum est. ergo & pœnitentia. non ergo pœnitentiæ debent partes poni confessio oris & satisfactio operis.

SED CONTRA, Vbi, quod debeant poni plures partes pœnitentiæ. Pars. n. hominis ponitur non solum corpus, quod est eius materia, sed et anima, quæ est eius forma: sed tria prædicta, * cum sint actus pœnitentis, se habent sicut materia, absolutio autem sacerdotis se habet per modum forme. ergo absolutio sacerdotis debet poni quarta pars pœnitentiæ.

RESPON. Dicendum, quod duplex est pars, ut dicitur in quinto * Metaph. s. pars essentia, & pars quantitatis. Partes essentia sunt naturaliter quidem forma, & materia, logice autem est genus, & differentia. Hoc autem modo quodlibet sacramentum distinguitur in materiam, & formam, sicut in partes essentia: unde, & supra dictum est, * quod sacramenta consistunt in rebus, & uerbis: sed quia quantitas se tenet ex parte materie, partes quantitatis sunt partes materiæ. Et hoc modo Sacramento pœnitentiæ specialiter assignantur partes, (ut dictum est *) quantum ad

sacramenti in quantum implicat propositum confitendi, & satisfaciendi: secundum. n. reipositionem hanc non sunt tres, sed duæ partes pœnitentiæ, quoniam contritio. ut distinguitur a confessione, & satisfactione, non est pars pœnitentiæ. & sic Auctor sibi ipsi contrarius inuenitur.

¶ Ad hoc dicitur, quod in contritione plura inueniuntur: inter quod unum est uelle recompensare ad arbitrium sacerdotis. Et ratione huius ponitur prima pars pœnitentiæ sacramenti: tamquam initium eius, ita quod actus iste interior, licet secundum se non spectet ad exteriorē pœnitentiam, ut est, tamen ratio, & initium exterioris pœnitentiæ ad exteriorē spectat pœnitentiam. Sicut in aliis uideamus tam bonis, quam malis, quod interiores actus, & passionēs, ut sunt rationes exteriorum, ad extrinseca spectant iudicia: aliter enim iudicatur offendens ex odio, aliter offendens ex ira, &c. Et præter communem hanc rationem specialis in proposito interuenit ratio, quæ ex differentia inter recompensationem puræ iustitiæ, & recompensationē iustitiæ, & amicitia facile patet. Recompensatio enim iustitiæ attenditur secundum æqualitatem exteriorē, siue sponte siue iniure fiat recompensatio, ut patet tam in solutione pecunie quam in absolutione membrorum seu uapulatione, &c. satisfactum est enim iustitiæ etiam si iniurus soluerit, aut passus fuerit recompensatio autem iustitiæ, & amicitia, nisi sponte fiat a reo, nihil ualet: quoniam non est reconciliatiua. Et quoniam ad sacramentū pœnitentiæ spectat recompensatio reconciliatiua, ideo ad hoc denotandum initium, & ratio eius ponitur uelle, recompensare: quod uelle, quia clauditur in contritione, ideo contritio ponitur prima pars sacramenti pœnitentiæ, & dicitur in litera de

4. d. 16. q. 7. ar. 1. q. 2. & 4. & d. 17. q. 3. ar. 1. q. 4. d. 22. q. 2. ar. 1. q. 2. ad 3. Et 2. Co. 7. lect. 3.

Q. 61. ar. 1. & 3.

1. 2. q. 73. ar. 7.

Postea in argumentum 1.

Lib. 5. text. 7. to. 3.

Q. 60. ar. 5. & 6.

D. 495.

Ar. præc. ca.

Q. 85. art. 3. ad 5.

ea, quod non secundum essentiam, sed virtualiter, hoc est ut est initium, & ratio recompensationis, est pars sacramenti poenitentiae. Auctor enim per illa verba, in quantum, scilicet implicat propositum confitendi, & satisfaciendi circumloquitur voluntatem recompensandi, qua in cor. art. concluditur esse primam partem poenitentiae. Unde patet, quod contritio non solum secundum se, sed ut est prima pars poenitentiae, distinguitur a confessione, & satisfactione, nam voluntas recompensandi distinguitur a subiectione, & ab executione.

¶ Et per haec patet responsio ad Scot. & Duran. ententes hoc argumento.

¶ In eodem ar. in responsione ad secundum nota diligenter, & praedica doctrina hanc, quod satisfactio sacramentalis auget gratiam ex hoc, quod est pars sacramenti. Et potest hoc intelligere ex differentia, qua est inter satisfactionem sacramentalem, & non sacramentalem. Nam satisfactio sacramentalis valet non solum secundum se, sed etiam ex virtute clauum: satisfactio autem non sacramentalis valet solum secundum se: quoniam a clauibus non emanant. quocirca plus prodest unus ieiunium dies, aut unum psalterium ex impositione confessoris, quam sine tali impositione.

Et hinc sequuntur duo, primum, quod poenitentes errant paruum satisfactionem volentes sibi a confessoris imponi, secundum, quod confessor minus bene prouident poenitentibus, paratis tamen, dando eis leuem poenitentiam: ipsa enim prorogatio

Q. 88. ar. 2. & q. 69. ar. 8.

satisfactionis sacramentalis virtute clauum, & augere nata est gratiam, & plus valere ad satisfaciendum pro peccatis.

Ca. 4. parte 4. inter fine & medium.

¶ In eadem responsione soluenda occurrit obiectio Duran. in 4. distinct. q. 16. quaest. 1. contra

4. d. 16. q. 1. ar. 1. q. 3.

Art. 4. ar. 3.

actum poenitentis, qui sunt materia huius sacramenti. Dicitur est autem supra, quod alio modo fit recompensatio offensus in poenitentia, & in vindictiua iustitia. Nam in vindictiua iustitia fit recompensatio secundum arbitrium iudicis, non secundum voluntatem offendentis uel offensus: sed in poenitentia fit recompensatio offensus secundum voluntatem peccatoris, & secundum arbitrium Dei, in quem peccatur: quia hic non quaeritur sola reintegration aequalitatis iustitiae, (sicut in iustitia vindictiua) sed magis reconciliatio amicitiae, quod fit dum offendens recompensat secundum voluntatem eius, quem offendit. Sic igitur, requiritur ex parte poenitentis: primo quidem voluntas recompensandi, quod fit per contritionem: secundo, quod se subiciat arbitrio sacerdotis loco Dei; quod fit in confessione: tertio, quod recompenset secundum arbitrium ministri Dei: quod fit in satisfactione, & ideo contritio, confessio, & satisfactio, ponuntur partes poenitentiae.

Ad primum ergo dicendum, quod contritio, secundum essentiam quidem est in corde, & pertinet ad interiorem poenitentiam: virtualiter autem pertinet ad exteriorem poenitentiam, in quantum scilicet implicat propositum confitendi, & satisfaciendi.

Ad secundum dicendum, quod satisfactio confert gratiam, prout est in proposito: & auget eam, prout est in executione; sicut est baptismus in adultis, ut supra dictum est.

Ad tertium dicendum, quod satisfactio est pars poenitentiae sacramentalis, fructus autem poenitentiae virtutis.

Ad quartum dicendum, quod plura requiruntur ad bonum, quod procedit ex integra causa, quam ad malum, quod procedit ex singularibus defectibus, secundum Dionys. 4. cap. de Diu. nom. & ideo licet peccatum perficiatur in consensu cordis, ad perfectionem tamen poenitentiae requiritur & contritio cordis, & confessio oris, & satisfactio operis.

Ad contrarium uero patet solutio per ea, quae dicta sunt.

ARTICULVS III. Vtrum praedicta tria sint partes integrales poenitentiae.

AD TERTIVM sic proceditur. AVT, quod praedicta tria non sint partes integrales poenitentiae. Poenitentia enim, ut dictum est, contra peccatum ordinatur: sed pec-

catum cordis, oris & operis, sunt partes subiectiuae peccati, & non partes integrales: quia peccatum de quolibet horum praedicatur. ergo etiam in poenitentia contritio cordis, confessio oris, & satisfactio operis, non sunt partes integrales.

¶ 2. Praet. Nulla pars integralis in se continet aliam sibi conditam: sed contritio continet in se confessionem & satisfactionem in proposito. ergo non sunt partes integrales.

¶ 3. Praet. Ex partibus integralibus simul, & equaliter constituitur totum: sicut linea ex suis partibus: sed hoc non contingit hic. ergo praedicta non sunt partes integrales poenitentiae.

SED CONTRA, Illae dicuntur partes integrales, ex quibus perfectio totius integratur: sed ex tribus praedictis integratur perfectio ipsius poenitentiae. ergo sunt partes integrales poenitentiae.

RESPOND. dicendum, quod quidam dixerunt haec tria esse partes subiectiuae poenitentiae. sed hoc non potest esse: quia singulis partibus subiectiuis adest tota virtus totius, & simul & equaliter; sicut tota virtus animalis, in quantum est animal, saluatur in qualibet specie animalis, quae simul & equaliter diuiditur animal: sed hoc non est in proposito. & ideo alii dixerunt, quod sunt partes potentiales, sed nec hoc uerum esse potest: quia singulis partibus potentialibus adest totum, secundum totam essentiam: sicut tota essentia anima adest cuilibet eius potentiae, sed hoc non est in proposito. unde de relinquitur, quod praedicta tria sint partes integrales poenitentiae. Ad quarum rationem exigitur, ut totum non ad sit singulis partibus, neque secundum totam uirtutem eius, neque secundum totam eius essentiam, sed omnibus simul.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod peccatum, quia ratione mali habet, potest in uno tantum perfici, ut dictum est. & ideo peccatum quod in solo corde perficitur, est una species peccati. Alia uero species est peccatum, quod perficitur in corde & ore. Tertia uero species est peccatum, quod perficitur in corde & opere. & huiusmodi praedicta tria sunt partes integrales, quod est in corde, & quod est in ore, & quod est in opere. & ideo poenitentiae, quae in his tribus perficitur, haec tria sunt partes integrales.

AD SECUNDVM dicendum, quod una pars integralis potest continere totum.

¶ Si uero peccatum aliquot

satisfactionem: quia id non est pars sacramenti, sine quo sacramentum est completum, uel deficienter una parte sacramenti sacramentum nullum est: sed sine subiecta satisfactione, sacramentum poenitentiae iam fuit uerum sacramentum. ergo.

¶ Ad hoc dicitur, quod pars est duplex, essentialis uel integralis. Et sine parte quidem essentiali sacramentum nullum est: sicut nec homo est si desit anima aut corpus. Sed sine una parte integrali sacramentum uerum quidem, sed imperfectum esse potest: sicut homo sine manu est uerus homo, sed mancus. Satisfactio autem non ponitur pars essentialis sacramenti poenitentiae, sed integralis: est enim pars actuum poenitentis, qui sunt ut materia seu pars essentialis sacramenti: sicut manus est pars corporis hominis, quod est materia & pars essentialis hominis.

Art. praet. poenitentiae q. 4.

D. 970.

¶ Super Quaestione nonagesima Artium tertium.

IN ar. 3. eiusdem q. in responsione ad primum, scilicet quod peccata cordis, oris, & operis, dupliciter distinguuntur inter se: primo specificiter: secundum, gradualiter. Nam si sumatur peccatum, secundum suam rationem confirmatum, & distinguatur in peccatum cordis, uel oris, uel operis, sic est distinctio, non solum specifica, sed generica. Nam peccatum cordis est illud, quod in solo actu interiori consumatur, ut est infidelitas, odium Dei, & huiusmodi. Peccatum uero oris est, quod in ipso ore consumatur ut contumelia, blasphemia, detractio, & huiusmodi. Peccatum autem operis est, quod in exteriori opere consumatur, ut adulterium, homicidium, furtum, & huiusmodi.

¶ Si uero peccatum aliquot

Art. praet. poenitentiae q. 4.

D. 970.

Art. praet. 244.

D. 994